

PROTOKOL (opoenentský) o hodnocení diplomové práce

Práci předložila studentka: **Darja Moravová**

Název práce: Problém gentriifikace ve vybraných částech Prahy a Berlína

Oponoval: PhDr. et Mgr. Alena Zelená, Ph.D.

1. OBSAH A CÍL PRÁCE:

Studentka se v práci zabývá vývojem dvou vybraných čtvrtí německé a české metropole a sleduje v nich proces tzv. gentriifikace, a zejména proměny struktury obyvatel, ale i služeb a celkové atmosféry těchto čtvrtí. Pro sledování svých výzkumných cílů si zvolila dvě čtvrti, které se vyznačují sice několika podobnostmi, přesto jde o města a čtvrti velmi rozdílné, které procházely do značné míry odlišným vývojem. Deklarovaným cílem práce je „popsat a analyzovat vývoj gentriifikace“. Autorka deklaruje, že tento vývoj bude sledovat „zdola“, tj. v reakcích obyvatel, to nicméně příliš neodpovídá obsahu práce a zvoleným pramenům. Práce sice obsahuje i podkapitolky o reakcích obyvatel a politiků, ale ty jsou spíše na okraji práce a vycházejí takřka výhradně z žurnalistických zdrojů. Druhým deklarovaným cílem je obě případové studie porovnat a „vyvodit „společné a rozdílné znaky, faktory a trendy“ gentriifikace. Tento druhý bod sice autorka naplňuje, byť lze polemizovat o tom, zda si pro nacházení těchto znaků a trendů zvolila vhodné případy, které dostatečně vypovídají o procesu gentriifikace ve střední Evropě. Berlín celkově je totiž velmi specifický svým urbanistickým vývojem po pádu Berlínské zdi. Ostatně i autorka naznačuje, že proces gentriifikace ve vybrané čtvrti probíhal zcela odlišně v části, která patřila do NDR, než v části, která náležela do Západního Berlína. Podobnost dvou vybraných čtvrtí lze tedy spatřovat asi jen v poloze v širším centru města a u řeky, a v existenci historické tržnice, jakož i četných brownfieldů, které ovšem mají u každého z měst jiný původ.

2. VĚCNÉ ZPRACOVÁNÍ:

Autorka v první části zdůvodňuje volbu čtvrtí, kdy vycházela zejména ze svého osobního sepětí s oběma místy. Následuje vysvětlení základních pojmů spojených s procesem gentriifikace a jejích jednotlivých fází, jak je postulují odborná literatura. V další části se věnuje gentriifikaci v oblasti Prahy – Holešovic. Nejprve však načrtává obraz celkové proměny Prahy za komunistického režimu a také po roce 1989 a gentriifikaci v celopražském kontextu. V této části, u níž se objevují nejasné zdroje informací, autorka kromě správných postřehů bohužel sklouzává i k nesmyslným konstatování, když např. tvrdí, že: „Na sídlišťích tedy bydlela tehdejší „střední střída“ a v historických budovách a činžovních domech bydleli obyvatelé nízkopříjmoví, často méně vzdělaní nebo příslušníci Romské menšiny.“ (str. 29). Tento názor, k němuž autorka neuvádí žádný zdroj a který absolutně neodpovídá situaci navíc uvádí v kontextu s vývojem Vinohrad, nikoliv některých částí Žižkova či Smíchova, kde by mohl být aspoň trochu platný. Dále bych autorce vytkla, že při tomto popisu gentriifikace celé Prahy vůbec nezaznamenává fakt, že vystěhovávání obyvatel centrálních částí Prahy na okraj nebo do příměstských oblastí kolem Prahy není pouze důsledkem gentriifikace, nýbrž také vzestupem ekonomického zázemí těchto obyvatel, které jim umožňuje přechod z najímaného bytu do vlastního domu. Výtek podobných nepřesností by mohlo být více, např. problematika nákupu domů v historické části cizinci vs. omezení volného prodeje nemovitostí cizím státním příslušníkům, což autorka vůbec nezohledňuje. V následném textu se plně soustředí na čtvrt' Holešovice a její historický vývoj a také současné tendence. Za zajímavou v této části považuji zejména snahu o postihnoutí celého vývoje Holešovic od 19. století, jakož i popis aktuálních procesů zejména kolem Holešovické tržnice, která následně tvoří zajímavou paralelu k tržnici ve čtvrti Friedrichshain-Kreuzberg. Co mi zde opět chybí je zejména poukaz na odlišnosti různých částí Holešovic, kdy se některých (zejména oblasti od Vltavské na sever a směrem ke Stromovce) gentriifikace takřka nedotkla, a dále, že se v popisu reakcí politiků a obyvatel, který autorce bude sloužit v závěru k tezi, že obyvatelé Berlína jsou mnohem aktivnější ve veřejné debatě a starosti o věci veřejné, vůbec nedotýká vzniku a úspěchu hnutí Praha sobě, která měla své počátky právě v Praze 7 a byla původně aktivitou jejích obyvatel, což autorčin závěr poněkud nabourává.

Další část textu je pak věnována vývoji Berlína, resp. nově vzniklé čtvrti Friedrichshain-Kreuzberg. Její výběr ovšem problematizuje autorčiny závěry z toho důvodu, že se jedná také o čtvrt' s dvěma odlišnými částmi, s velmi odlišným vývojem a sama autorka přiznává, že vystěhování „původních“ (tedy v 80. letech zde žijících) obyvatel z části Kreuzberg takřka nedošlo a gentrifikační proces se soustředil zejména na část bývalé NDR a na samotné bývalé hraniční pásmo. Za nejzajímavější z této části pokládám opět obě vybrané sondy do osudu konkrétních projektů, tedy dění kolem Markthalle 7 a kolem klubové scény. Závěr práce tvoří srovnání obou vybraných čtvrtí, k jehož problematice se vyjadřuji již výše.

3. FORMÁLNÍ A JAZYKOVÉ ZPRACOVÁNÍ:

Z hlediska jazykového lze autora pochválit za pěkné stylistické a formulační schopnosti. Práce se sice vyznačuje občasnou nepečlivostí korektury při závěrečné redakci textu a z toho plynoucími přehlédnutími některých překlepů či zapomenutých nevymazaných částí textu. Absence důsledné korektury se projevuje i v některých formálních stránkách práce, ať už je to nezvládnutá korekce Obsahu, kde se do nadpisů dostaly části textu, kapitola použité literatury naopak chybí, nebo i v citacích, resp. bibliografických údajích lze nalézt nedůslednosti či nepřesnosti (např. podivné údaje o titulu z pera Niela Smithe zařazeného mezi kapitoly či části knih, ovšem bez uvedení nějaké knihy a určení stránek. Zdá se tedy, že jde spíše o monografii. Podobně podivně působí i zařazení článku z časopisu Přes práh mezi odborné texty. Jeho chybnost ostatně zdůrazňuje i žluté podbarvení tohoto titulu v seznamu literatury. Z hlediska výběru literatury mne především zarazilo používání článků z časopisu A2larm bez dalšího komentáře, který by zdůraznil jejich ideové (ideologické) zaměření a příp. uvedl i protínázor. Ostatně celkově se autorka práce nevyvarovala do určité míry neobjektivnosti své analýzy, z níž je zřejmé, že zdůrazňuje negativní stránky gentrifikace. Do formálních výtek bych ještě zařadila pozastavení se nad tím, že autorka chtěla zkoumat pohled na gentrifikaci zdola, ale nepoužila k tomu metod dotazování samotných aktérům, tedy obyvatel Holešovic. Poslední výtka k formálnímu hledisku se pak týká toho, že autorka používá poměrně často neozdrojované odkazy typu „někteří experti“ a celkově používá mnoho podobně neurčitých vyjádření jako „několik měsíců“ apod., tedy vyjádření, která postrádají přesnost a ověřitelnost odborného textu.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE:

Práce je zaměřena na zajímavé téma spojující pohled historický, politický a kulturní. Práce je to jistě zajímavá, autorka si však situaci zkomplikovala samotným výběrem obou zkoumaných čtvrtí (viz můj komentář výše), nekomentovaným a kriticky nezhodnoceným používáním některých problematických zdrojů (A2larm), nebo dokonce neozdrojovanými a někdy i nesprávnými tezemi. Autorka naopak velmi pěkně vybrala příklady gentrifikace na konkrétních budovách (tržnice) a kulturních zřízeních. To považuji za nejsilnější část předkládané práce, kde navíc výběr umožnil i relevantní srovnání obou čtvrtí. Výhrady k některým závěrům autorky vyjadřuji již výše, nicméně lze i tak konstatovat, že se celkově se jedná o práci zdařilou a na zajímavé téma, o jehož konkrétní podobě nicméně mám pochybnosti vzhledem k velkým odlišnostem mezi oběma čtvrtěmi i v jejich rámci – odlišnostem, které autorka příliš nezachytila.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ:

1. Co pro Vás znamená zachycení procesu gentrifikace „zdola“ a proč jste pro něj nevyužila možnosti oslovit samotné obyvatele Holešovic či i Kreuzbergu?
2. Zapadá podle Vás úspěch hnutí Praha sobě do Vaši tezi o menší aktivitě občanů Prahy oproti Berlínu?
3. Z čeho vychází Vaše teze o obyvatelích panelových sídlišt' na krajích Prahy jako tehdejší střední třídě, a naopak o lidech žijících v činžovních domech historických částí Prahy v době komunistické jako nízkopříjmových, méně vzdělaných a často příslušnicích romské menšiny?

6. DOPORUČENÍ / NEDOPORUČENÍ K OBHAJOBĚ A NAVRHOVANÁ ZNÁMKA: C

Datum: 23. 8. 2022

Podpis